

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

„Metų“ anketa

2012-03-09

ŽURNALAS: METAI

TEMA: Požiūriai

AUTORIUS: Kazys Saja, Gasparas Aleksa, Arvydas Juozaitis

DATA: 2012-03

„Metų“ anketa

Kazys Saja, Gasparas Aleksa, Arvydas Juozaitis

1. XXI amžiaus pradžia nėra labai paguodžianti – ekonominės krizės, terorizmas, antiglobalistinis ekstremizmas, gamtinės katastrofos, blogėjanti ekologinė situacija. Kokias išeitas matote žmonėms, tautoms, valstybėms?
2. Kaip vertinate politinius ir ekonominius Lietuvos rezervus sudėtingų naujojo amžiaus iššūkių akivaizdoje? Ir amžinas klausimas – „ką daryti“, kad sumažintume neišvengiamus nuostolius?
3. Kas Jums asmeniškai padeda išgyventi šį nelengvą laikotarpį? Iš kur semiatės stiprybės? Kokie elgesio archetipai būtų tinkamiausi šiandien?

Kazys Saja

1. Sąžiningiausia būtų į visus tuos keblius klausimus atsakyti išganingu žodžiu NEŽINAU. Nežinojimas, paslaptis išsaugo smalsumą, norą dar šį tą sužinoti, išgirsti, ką apie tai mano kiti. Todėl ir dalyvauju šiame pašnekesy.

Prie visų šiame klausime išvardytų negandų pridurčiau Vakarų civilizacijos moralinį nuosmukį, Jungtinių Tautų organizacijos nesugebėjimą patvirtinti Pasaulinės etikos ir atsakomybės deklaraciją, t. y. žmogaus laisvę jungti su atsakomybe, o teises – su pareigomis. Dar būtų galima suabejoti, ar mūsų išpažįstamas humanizmas nėra pasukęs Gamtos harmoniją griauinančiu keliu. Jeigu gyvybė Žemėje nėra atsitiktinis Materijos išsigimimas, neturėtume klausti, kas yra svarbiau – stebėtina Gamtos įvairovė ar Gamtą be atodairos griauantis „išmintingasis“ dvikojis. Bet jeigu šis padaras evoliucijos keliu yra atsiradęs tikslingai ir neatsitiktinai turi kur kas daugiau smegenų, negu dabar jų panaudoja, tada nėra ko mums nerimauti, pasitikėjime Apvaizda... Grėsmingų situacijų praėjusiam amžiuje buvo gerokai daugiau. Gausybė išmanančių analitikų, ekonomistų, politikų ir okultistų, prognozavusių ateitį, „prašovė

pro šikšnelę“.

2. Mano kartos ir jaunesni žmonės turėtų prisiminti laikus, kai daugelis drebėdavo, kad tik valdžia ko nors neatimtų, dabar įpratome šūkaloti: duok! duok! duok!.. Okupacinės valdžios atimdavo tai, ką žmonės sunkiu savo darbu būdavo užgyvenę, dabar akis kartais draskome reikalaudami ir to, ko nesame uždirbę. Daugelis ne tik kratosi bet kokio rimtesnio, ypač fizinio, darbo, bet ir nesiteikia pagalvoti, iš kur to gero mūsų valstybei reiktų pasisemti.

Gal iš tų, kurie vagia? Taip, yra ir tokių. Iš teisėtvarkos pančių mikliai išsivadavę sukčiai kuria savo partijas, tauta jų atstovus arba juos pačius už gerą liežuvį išrenka į Seimą, į savivaldybę ar net į Europarlamentą. Tad ko gi vertas toks valstybės suverenas?

Tada ir aš, anot žemaičių, linkęs narnėti „kaip šuo šakumą grauždamas“. Turim ir kitą „šunišką“ posakį, geriau nepamirškim: „Kas šuniui uodegą pakels, jei ne jis pats?“ Užuot narnėję, pakelkim, po galais!

3. Kai kas mane jau laiko mirusiu, ir aš su tuo baigiu susitaikyti. Įsitikinau, kad tikrasis kūrėjo honoraras - ne pripažinimas, ne garbė ar pinigai, o džiugus, tegul ir apgaulingas jausmas, jog tavo diena prasideda ir baigiasi prasmingai. Rašai, kalbi pats su savimi kaip su murkiančiu katinu, kuris glostomas žada sugauti tau lig šiol neregėtą pelę.

Archetipas? Tai, kas ateina iš senovės ir jau sunkiai pritaikoma mūsų laikams. Visoms problemoms spręsti bandėm susikurti Dievą pagal savo paveikslą, nors ir sakėm, kad yra atvirkščiai. Žvilgterkim nors kartą į žvaigždėtą dangų. Jei nesulauksime jokio atsakymo, bent jau patirsime archetipinį Paslapties pojūtį.

Arvydas Juozaitis

1. Prieš atsakydamas į šį klausimą turi žvilgtelėti į kalendorių ir pro langą. Pirma, reikia prisiminti, kiek tau metų, ir, antra, pamatyti, kas vyksta gatvėje. Jeigu gatvėje ramu, galima įsijungti kompiuterį arba TV - ten visko bus per akis. Štai taip ir gyveni: keičiantis metams ir įvykiams, sielą ir kūną maitindamas patirtim ir pasauliu.

Pasaulis pralaimėjo mano metams. Anksčiau stebino pusė pasaulio, dabar stebina gal tik dešimtoji dalis. Tiesa, vis mažiau stebinu ir pats save. Tokias žinias ir metu ant svarstyklių ir matau: bėgant metams nebemoku aistringai judėti gyvenimo arterijomis. O ir nebenoriu. Daug įdomiau galvoti ir svarstyti. Tai, regis, ir sudaro tikrąjį gyvenimo džiaugsmą. Nors gyvenimo skonio sumažėjo.

XXI amžius prasidėjo (mano giliu įsitikinimu, kuris remiasi dar gilesniu įspūdžiu) 2001 m. rugsėjo 11 dieną. Vargu ar reikia priminti, kas tą dieną nutiko Niujorke. Pasaulinės imperijos centre, pačioje jos šerdyje (Pasaulinės prekybos centre!) buvo duotas ženklas amžiaus pradžia. Įvyko didis sprogimas. Ne atsitiktinis, o dėsningas, negailestingas. Baisių sprogimų buvo ir prieš metus (2000-ųjų išvakarėse vienas po kito susprogdinti milžiniški gyvenamieji namai Maskvoje), tačiau pasaulinės galybės centre stovinčio Pasaulinės prekybos centro sugriovimas - Lemties ženklas. Žmonės, įgyvendinę tai,ėjo vedami beprotiškos Lemties rankos. Lemtis daug dažniau

atstovauja ne pasaulio Protui, o pasaulio Beprotybei, ką seniausiai įrodė graikų tragedijos. Kai žūstama rimtai, žūsta ne tik herojus, bet ir choras. Jei kalbėsime apie mus – žūsta civilizacija.

Po 2001 m. rugsėjo 11 d. tapo aišku kaip ant delno: Vakarų civilizacijai perlaužtas stuburas. Tiesą sakant, XX amžiuje ji pati save laužė ir daužė ne mažiau kaip du kartus, per du pasaulinius karus, tačiau po to tarsi atsigavo. Tačiau jokių „tarsi“ pasaulio raidoje nėra, viskas vyksta išsyk ir klaidos netaisomos. Ne veltui tautų politikai klaidų bijo labiau negu nusikaltimų. Taigi nualinę save Vakarai turėjo gauti smūgį iš šalies. Iš esmės. Kad nė nemanytų atsigauti. Ir šis pirmas smūgis, vardu Sprogimas, tapo XXI amžiaus simboliniu ženklu. Kaip kad XX amžiaus ženklas buvo Greitis.

Žodžiu, atvažiavome.

Įdomiau pasaulyje nebebus. Geriau taip pat nebebus. Sočiau? Nebebus. Ir tai gerai, nes tokia Lemtis.

Gaila tik Lietuvos jaunuomenės. Ji žaidžia paskutinę Lietuvos likimo partiją. Neturėdama patirties, nesuprasdama, kad pralošia visą 4000 metų istoriją. Ar tai dar neaišku? Juk akivaizdu, kaip vilioja ir traukia iš namų dabartinis pasaulis, kokias pagundas siūlo, kaip medžioja jaunimą. Ir lekia jis iš Tėvynės. Nes tiki, kad reikia kuo daugiau pažinti, kuo daugiau patirti. Visa kita palauks. „Įvairovės“ ir „laisvės“ nuodai, tvyrantys Vakarų pasaulio atmosferoje, svaigina ir išlaisvina nuo atminties. Nuodai neleidžia gimdyti vaikų namuose ir mylėti Tėvynės. Ir nebandyk sakyti, kad Lietuva nyksta tuštėdama, kad namai žūsta be jaunuomenės. Niekas nieko negirdės.

2. „Lietuvos rezervai“ – labai keistas ir ne mažiau lemtingas žodžių derinys, jis man primena tarybinių metų „Darbo rezervų“ sporto klubą. Regis, anuometinės politinės ir visuomeninės nomenklatūros tinkle tai buvo „visasąjunginis“ klubas, turėjęs filialą Lietuvoje. Štai ir dabar atsirado „Lietuvos rezervų“ filialas kitoje „visasąjunginėje“ sistemoje – Europos Sąjungoje.

Rezervai – tai pirmiausia – alternatyvos. O kokia būtų Lietuva be Europos Sąjungos? Štai ir pagalvokime, ir išdrįskime pagalvoti. Jeigu šis klausimas sukelia panišką baimę visam mūsų politiniam elitui, tai visiškai nereikia, kad ir man širdis turėtų nusiristi iki kulnų. „Neduok Dieve, jis dar ir iš ES nori išstoti!“ – sušuks iš Seimo tribūnos. Ir tegul sau šaukia. O aš pasakysiu: man Lietuvoje nereikia europinigo. Iš tikrųjų nereikia.

Rezervai atsiranda tada, kai pasižiūrime į tuščias rankas. Tada iš kažkur kažkas ištraukiama. Lietuviškai ištraukiama, iš mūsų žemės, ne iš dangaus.

Tačiau gyvenimas lūžio momentais būna klastingas: ima ir pakiša koją bene šviesiausi žmonės – inteligentija. Jos klausimas „Ką daryti?“ pasigirsta net tada, kai būna aišku, ką daryti. Dar blogiau, kai klausimą užduoda saitus su žeme nutraukę žmonės, politinis elitas. Jis pakeičia tą klausimą kitu: „Ką daryti su tais, kurie nežino, ką daryti?“ O žinantieji išvejami iš šalies. Nes apkraunami nepakeliamais mokesčiais ir netenka darbo. Trečias klausimas: „Ką daryti su tais, kurie kalti?“ dažniausiai užduodamas jau ant griuvėsių.

O gyvenimas eina sava vaga. Bus panašiai.

3. Tik gera literatūra ir geras teatras. Ir mano artimieji.

Gasparas Aleksa

1. Manęs amžiaus pradžia nenustebino. Juk visa, kas vyksta, tarytum balansuoja tarp mums duotos harmonijos ir gryno atsitiktinumo. Man to pakanka, kad būčiau ramus. Santykis su pasauliu, kuris mus supa, priklauso nuo žmogaus nusiteikimo ir asmeninių apsisprendimų. Kas galėtų atsakyti į klausimą, kokia ekonominė ir politinė sistema vien tik džiugino žmoniją prieš 1000 ar prieš 100 metų? Niekas. Visais laikais buvo ir besidžiaugiančių, ir besipiktinančių pasaulio tvarka bei pačiais savimi.

Ateitis priešinasi ir numatymui, ir apvaizdai. Ekonominės krizės, karai, gamtinės katastrofos žmonijai – ne naujiena. Manychiau, kad terorizmas ir antiglobalistinis ekstremizmas, vykstantis vis arčiau niokojamos gamtos fone, yra akivaizdūs šiuolaikinės žmonių bendruomenės gyvybingumo simptomai. Kai žmogus suserga, jo kūnas ginasi, bando pats pasveikti. Ligos simptomai – skausmas, pakilusi temperatūra, pykinimas, šaltkrėtis etc. – iš tikrųjų yra organizmo savigyna, savigyda ir pagalbos šauksmas. Tai, kas šiandien vyksta chaotiškame žmogiškųjų vertybių pasaulyje ir niokojamoje gamtoje, primena baimės klyksmą prieš avariją... Visos save reguliuojančios sistemos taip sutvarkytos.

O tempora, o mores! – tikrai ne jaunų, o gerokai senstelėjusių šūkis. Jauni nesipiktina, jie džiaugiasi galia kurti savo gyvenimą. Jie skuba ir neturi laiko dejuoti.

Neseniai kalėdinių atostogų iš Norvegijos sugrįžęs kaimynų sūnus pasakojo, kad tenai, svečioje šalyje, retą savaitgalį vienuose ar kituose namuose prie bendro stalo nesusėda iki dvidešimties veliuoniškių... Bet juk tai – maža Veliuona ne ką už tikrąją Veliuoną didesniame Norvegijos miestelyje! Tie jauni žmonės šiandien gyvena ir dirba Norvegijoje, bet vis dar galvoja apie Lietuvą. Kartoju: dar galvoja! Jiems norvegiškas uždarbis reikalingas išsiskolinimams tėvynėje padengti. Jie turi paskolų už būstą, jie nori padėti sunkokai besiverčiantiems tėvams, galų gale – ir patys pasijusti žmonėmis.

Dauguma mūsų valstybės piliečių vis dar naiviai mano, kad žmogaus teisės – aukščiau už pareigas tiesai, transcendentiniam išsipareigojimui dieviškajai tvarkai. Esame naujo virsmo priešaušryje, kai laisvės vaizduotė patiria visišką krachą. Laisvę supratę kaip galimybę tučtuojau patenkinti individualius troškimus, daugelis mūsų pateko į ekonomines ir dvasines pinkles. Dorovė tapo naivių pasakų Pelene, apie kurią beveik niekas nebenori šnekėti. Išsivadavę iš „valstybinio ateizmo“, papuolėme į „pasaulinio ūkio religijos“ glėbį.

Lietuvoje katastrofiškai mažėja jaunimo, senstame... O ir vadinamasis Vakarų pasaulis nesulaikomai eina senyn. Gal todėl tokios gajos katastrofizmo nuotaikos? Bet, man regisi, mes per daug išgyvename dėl abstraktaus – dėl Viso Pasaulio – ir visiškai nebekreipiame dėmesio į Asmeninį Pasaulį.

„Ūkio religija“ gudriai mus veikia, visomis moderniomis psichologijos priemonėmis

skatindama vartoti, vartoti ir dar kartą vartoti. Didžiuojamės esą žinių visuomenė. Bet ar susimąstome, kad „žinios“, kuriomis mus kasdien apipila spauda, radijas ir televizija, daugiausia skirtos vien instinktams tenkinti? Pakanka patikėti šia „religija“, ir žmogus nė nepajunta tapęs prekeivių laboratorijos jūrų kiaulyte.

Pasaulis deklaruoja taiką, bet iš tiesų toliau kariauja – gerokai pavojingiau ir intensyviau nei XX amžiuje!

Mes, vyresnės kartos lietuviai, scholastiškai pasiklioję gerokai senstelėjusiomis vakarietiškomis idėjomis, bandome kopijuoti šiuolaikinį deformuotą vakarietišką diskursą, kultūrą, politiką, teisę ir ekonomiką. Iš tikrųjų kasdienybėje tai išvirsta į parodiją arba farsą. Negaliu atsikratyti minties, kad esame okupuojami iškreipto liberalaus kapitalizmo „kultūros“, praradusios tą vertę, į kurią orientavosi pažangioji mūsų inteligentija sovietmečio pagrindžiuose ir dainuojančios revoliucijos metu. Ši subkultūra, apsiribojusi Dievo mirties akiračiu ir persmelkta antropologine-hedonistine įstatymdavyste, įteisina tokią kultūros, švietimo ir medicinos kasdienę praktiką, kuri fiziškai ir psichologiškai naikina pagrindines žmogaus vertybes.

Kai bundu iš sapno ankstyvą pavasario rytą, girdėdamas tik širdies šokinėjimą krūtinėje ir kraujo dūzgimą ausyse, suvokių, kad esu dar gyvas. Tai didis džiaugsmas. Bet tuoj pat nuliūstu, nes tik miegodamas buvau visiškai laisvas. Kitaip tariant, „turėjau imunitetą“ – buvau atleistas nuo priedermių šiame „magiškame“ kapitalistiniame pasaulyje klausytis radijo arba televizijos transliuojamos pseudotiesos, atsakinėti į privačius, bet labai dažnai pasiklausomus telefoninius skambučius, triskart per dieną valgyti maisto surogatus, krūpčioti nuo *bomžų*, prašinėjančių po du tris litukus alui, skambučių į duris, klausytis pensininkų aimanų ir dejonių. Kiekvieną rytą nuo pilkos kasdienybės realijų mano „imunitetas“ ima ir ištirpsta. Aš pasijuntu kaltas dėl to, kas vyksta mano tėvynėje.

Kodėl žmogus išsvajotame „laisvajame pasaulyje“ kaip niekada tapo vienišas?

Mano karta dar gerai prisimena sovietiniais laikais gyvavusią „supuvusio“ kapitalistinio pasaulio kritiką. Mums buvo aiškinama apie žmonių susvetimėjimą *tame pasaulyje*, apie vienatvę, savižudybes, prekybą moterimis, palaidą gyvenimą ir pan. Bet ar tik nebus globalizmas ir komunizmas tos pačios kraujo grupės padarai? Ta pati mergelė, kaip sakoma, tik kita suknelė...

Įdomi komunizmo „aušros“ detalė... Vladimiro Lenino bendražygė Inesa Armand į XX amžiaus pradžios istoriją „įėjo“ gal tik dėl to, kad propagavo „laisvąją šeimą“. O štai šiandien mes susiduriame su labai panašiomis istorijomis net įstatymų leidėjų diskusijose. Skirtumas tik tas, kad senasis turinys pateikiamas moderniau.

Pritarčiau Andriui Martinkui, daug rašančiam apie jėgas, puolančias Bažnyčią: „...beveik neabejoju, kad taip ir yra, – turime reikalą su ta pačia jėga, kuri per pastaruosius dvidešimt metų, praėjusių po komunizmo žlugimo, žymiai pastūmėjo į priekį „mirties kultūros“ diegimą (eutanazijos įteisinimas ir embrionų žudymas), kuri šeimos institucijai „demokratiname“ pasaulyje padarė daugiau žalos, negu jos buvo padaryta per septyniasdešimt „komunizmo“ metų...“

Galėčiau dar ilgokai, tarytum perekšlė višta, patupdyta ant svetimų kiaušinių,

kudakuoti apie spekuliaciniam kapitalui suteiktą laisvę, bet tai, mano nuomone, antraeilis dalykas. Žmogus ne vien Lietuvoje, bet ir kituose kraštuose tampa vis vienišesnis ir nelaimingesnis. Tai – didžiausia bėda.

Tūkstantmetėje Lietuvos istorijoje pakako žiaurybių, kančių, nuosmūkių... Bet išlikome! Ištvėrėme okupacijas, karą, trėmimus, pokarį... Apmaudu tik – apie tai ne vienas *gulagų* kankinys yra pasakojęs! – kad svetimųjų sukeliama fizinę kančią iškęsti daugeliui sekėsi lengviau, nei patirti saviškių persekiojimus ir įskundinėjimus jau sugrįžus į Lietuvą.

Vis dėlto džiaugiuosi: kol kas tebeturime nacionalinę valstybę. Nenuginčijama tiesa: prieš gerus du dešimtmečius kaip tik nacionalinės valstybės siekis ir krikščionybės idealai susprogdino komunistinį monstrą.

Norėdamas šnekėti apie kokią nors išeitį, turėčiau sugrįžti prie asmeninių praktikų ir patirčių. Todėl tik reziumuoju: kiekvienas turime savitus savisaugos mechanizmus.

Manau, kad XXI amžiaus pradžia paguodžianti. Filosofai ne veltui teigia, kad ten, kur esama pavojaus, išauga ir tai, kas gelbsti.

2. Mūsų jėga – aktyvi vienybė. Lietuvos dvasinis rezervas yra gimtoji kalba, nepriklausoma valstybė ir moralinis identitetas. Visa tai tausoti, apginti ir išsaugoti galėsime tada, kai pasijusime sveiki – kūnu ir dvasia, kai būsime aktyvūs piliečiai. Regis, viskas aišku... Juk net ir politinių partijų (beveik visų!) programose apie tai rašoma. Deja, prasminės sąvokos šiandien yra praradusios esmę, jos tapo tik fasadinėmis klišėmis naiviems rinkėjams vilioti.

Galime palinguoti galvomis: jau daugiau nei dvidešimt metų mažokai matome aktyvių politikų, mokslininkų, verslininkų, visuomenininkų veiksmų, siekiančių išsaugoti Lietuvos REZERVA. Amžinu miegu baigia užmigti ir kultūros žmonės, netgi rašytojai... Mes visi „stovėjome po medžiu“ ir tylėjome, kol kiti kūrė laukinį kapitalizmą. Ne bet kokį, o lietuvišką jo variantą – *socialkapizmą*. Daug intelektualų numojo ranka į politiką, rinkimus, pasitraukė į pašalius. Gal todėl dauguma balsuotojų – iš begalinio naivumo?! – renka į Seimą įvairius „gelbėtojus“ ir „buhalterius“, gebančius kurti ekonominėms grupuotėms („pasaulinio ūkio religijos“ atstovams) palankius įstatymus? Taip susidarė puikios sąlygos atsirasti ekonomiškai susietų valdžios žmonių sluoksniui. Šioje terpėje atsidūrę sąžiningi ir pilietiški žmonės kažkokiu man nežinomu būdu „nukenksminami“.

Partijos supanašėjo, nes valdžioje nuo pat Nepriklausomybės paskelbimo – vis tie patys asmenys. Nėra naujų vardų, nėra ir naujų idėjų! Paslaptinai susimaišė įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių veiksmi. Seimo nariai rūpinasi kelių tiesimu, įvairių projektų „pramušinėjimu“. Į ryškiau matomų partijų lyderius iškilo siauro mąstymo asmenybės. Savivaldybėms trūksta galios ir valios vykdyti joms patikėtas funkcijas. Išrinktų savivaldos tarybų valią suparaliziuoja ne vien ekonominiai interesai, bet ir juridiškai įteisintos dviprasmybės tarp mero ir savivaldybės tarybos bei administracijos direkcijos. Ypač tas akivaizdu ten, kur nėra ryškiai vyraujančios politinės partijos. Gal todėl silpnų koalicijų vadovaujamos savivaldybės ir skursta, nes jų valdžiukė paskendusi nuolatiniuose ginčuose ir „perversmuose“?

Niekaip nesuprantu, kodėl Lietuvoje, net ir pasibaigus rinkimams, iš darbui skirtų tribūnų ir toliau tęsiasi vien agitacijos už vieną ar kitą partiją... Tačiau suprantu kitką: kol piliečiai neturės teisės atšaukti savo rinktų Seimo ar savivaldybės tarybos narių, chaosas tęsis.

Nuolatinis žmonių kiršinimas, švaistant laiką ne darbui, o niekam, manau, sukūrė tokią situaciją, kokią dabar stebime teisėsaugoje. Kalbos apie korupciją sklinda iš visų lygių valdžios žmonių lūpų, bet neišaiškintų nusikaltimų, „iššaldytų“ bylų skaičius tik didėja. Kodėl? Ar mūsų valstybėje kas nors turi galią ir valią pareikalauti atsakomybės už gerai apmokamo darbo nevykdymą?

Ar būtų pastatytas bent vienas namas, jeigu – jau patvirtinus projektą ir sudarius sutartis tarp užsakovo bei rangovo, jau pradėjus statybas, – architektas vis dar tobulintų ir tobulintų savo kūrinių? Jeigu darbo brėžinius kaitaliotų visi, kas netingi?

Sakysite, kiekvieną statybą prižiūri specialistai. Taip, bet juk ir mūsų aukštoji valdžia turi tokius prižiūrėtojus. Kam tada VSD, FNT, STT? Bet ar jie „kasa“ ten, kur iš tiesų turėtų „kasti“? O kad ir taip, ar matome kokių rezultatų? Ar sėdi už grotų nors vienas korumpuotas pareigūnas iš pačio aukščiausio „ešalono“?

Jeigu kalbėtume ne apie valstybę, bet apie teatrą, galėtume būti atlaidūs: tegul dramaturgas, režisierius ir aktoriai eksperimentuoja, tegul kaitalioja tekstą, mizanscenas ir scenografiją... Bet politikai neturi teisės įsijausti! O jie įsijautė. Ir bando ant mūsų galvų pastatyti rimtą dramą. Tačiau baugu, kad po „premjeros“ nebeliks nei teatro, nei rašytojų, nei Meno kūrėjų asociacijos – nebebus kam politinio elito priimti į meno kūrėjų gretas.

Ką daryti?

„Nebijokite!“ – mokė mus popiežius Jonas Paulius II. Gal verta ir vėl įsiklausyti į šį raginimą?

Nebijokime pakelti balso, kai giname tiesą – ar tada bus laikas virkauti, kai valstybę, kalbą ir mūsų vienybę ištiks paskutinioji.

Nebijokime sukilti prieš melą, sklindantį ne vien iš Rytų, bet ir iš Vakarų – ar laikas bus ašaroti, kai galva atsidurs tarp budelio kirvio ir trinkos.

Nebijokime, nes pražus tauta, kurios politiniai veikėjai yra lapinai ir gyvatės. Neatpažįstame jų? Dar ir kaip atpažįstame!

Deja, lapinų ir gyvačių mes bijome, dėl to jie nuolatos ir lieka už viešumo ribų.

Pasižvalgykime po mūsų miestelius ir kaimus... Ką pamatysime? Totalią, nežabotą vyrų ir moterų girtuoklystę nesenkant valstybinei degtinei ir „bambalinio“ alkoholio surogatams. Juk pilstuko ir kitokio kvaišalo „taškai“ veikia ištisą parą. Bet pabandyk apie tai prašnekti garsiai... Tau bus pasiūlyta išsikraustyti! Dar nenurimsi – pakas...

Paanalizuokime, nuo kokių ligų išmiršta mūsų artimieji. Vėžys, vėžys ir dar kartą vėžys! „Geriausias“ variantas – infarktas arba insultas. O priežastys? Priežastys –

akivaizdžios. Mums, mirtingiesiems. Bet tik ne Seimui, ne „išrinktųjų“ kastai...

Šnekelėkime su pensininkais, su ligotais žmonėmis. Paklauskime jų, kiek vaistų ir niekam tikusių vadinamųjų maisto papildų kasdien išgeria, artindami savo baigtį. Po dešimt, po dvidešimt tablečių, nes „taip liepė daktaras“, „patarė televizija“?

Dalis medikų pavirto tikrų tikriausiais farmacijos fabriku vadybininkais, o mes...

Nebeturime nuo korumpuotų piniguočių nepriklausomos televizijos, kitų žiniasklaidos priemonių. Visuomeninio transliuotojo žurnalistai mažai kuo skiriasi nuo komercininkų - ne informuoja, o dažnai formuoja nuomonę...

Vardyti, kaip jau sakyta, galima būtų iki gilios nakties.

Žiūriu dabar pro langą. Iš lėto temsta, bet šviesu. Vaiski žiemos šviesa gaubia žemę. Sakau, gal daugiau sniego reikia Lietuvai? Sniego ir pūgos, kad visa, kas bjauru, apdergta ir luoša, taptų balta, ir kad pavasarį iš baltumo vėl išlindusi bjaurastis kontrastuotų su žaluma...

Vienintelė viltis - jaunimas? Kaip prieš 100, kaip prieš 1000 metų...

3. Laimingiausi žmonės yra tie, kurie per daug užimti, kad galvotų apie laimę.

Kas mane sustiprina?

Galiu, kad ir vidurnaktį, išeiti į sodą, gėrėtis pilnaties mėnesiena ir kaligrafiškais obelų šešėliais, krentančiais ant apsnigtos žemės. Sodas atrodo toks didelis, susiliejęs su mirguliuojančia Visata, kad nepajėgiu jo aprėpti akimis. Tik stoviu šviesos gelmėje ir kiekviena skaidula jaučiu, koks plonytis šydas tarp materialaus ir dvasinio pasaulio. Pats ploniausias. Kaip tik dėl jo plonumo galiu netrukdomas bendrauti su transcendentine erdve, su visomis anapus mūsų sąmonės esančiomis sritimis.

Stoviu savo sode ir žinau: čia mano Paryžius, Roma ir Niujorkas, čia Vatikanas ir Šventoji žemė. Šios akimirkos skirtos naujoms idėjoms rasti. Tai katarsio būseną, kurią galbūt jautė tėvai, užmegzdami manąją gyvybę, ir kurią galbūt patirsiu aš, kai būsiu pašauktas išeiti į Visatos sodus.